

การดำรงอยู่ของลำตัดในประเทศไทย 4.0

ANTIPHONAL LAM TUD IN THAILAND 4.0

ภาณุรัตน์ บุญส่ง¹

Panurat Boonsong

บทคัดย่อ

เพลงพื้นบ้าน เป็นวัฒนธรรมหนึ่งที่สำคัญของชาติไทย เนื่องจากเพลงพื้นบ้านเป็นงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากความรู้สึกนึกคิดของชาวบ้าน ประมวลเรื่องราวต่างๆที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สังคมและวัฒนธรรมของชนในท้องถิ่นไว้ในเนื้อหาของเพลง อีกทั้งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเจริญงอกงามของสังคมไทยในชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ เป็นเครื่องหมายที่บ่งบอกว่าคนไทยเป็นคนอารมณดี ร่าเริงแจ่มใส ชื่นชอบในการร้องรำทำเพลง เจ้าบทเจ้ากลอน มีสติปัญญาเฉียบแหลม เพลงพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมแขนงหนึ่งที่สามารถถ่ายทอด วิธีการดำเนินชีวิตของคนไทยออกมาในรูปแบบของการแสดง ที่เป็นศิลปะที่มีความประณีตงดงาม ไพเราะรวมถึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง

ลำตัด เป็นการแสดงที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ มีบทบาทหน้าที่รับใช้กิจกรรมทางสังคม และเป็นมรดกทางภูมิปัญญาด้านศิลปวัฒนธรรมไทยที่ผูกพันกับคนไทยมาเป็นเวลานาน ลำตัดมีความสำคัญในวิถีชีวิตของคนไทย ดังจะเห็นได้ว่า ชีวิตประจำวันของคนไทย นับแต่เมื่อแรกเกิดจากครรภ์มารดา พิธีโกนจุก งานบวช งานแต่ง และงานมงคลอื่นๆ อันมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมไทยเรื่อยมา ซึ่งมีบทบาทสร้างความบันเทิง และงานรื่นเริงตามเทศกาลงานมหรสพต่างๆ ที่นำมาขับร้องลำตัดประกอบดนตรีอันได้แก่ กลองรำมะนา ฉิ่ง และกรับ อันเป็นส่วนสร้างความบันเทิงและความเป็นมงคลในการแสดง ทำให้เห็นถึงสภาพทางสังคมไทย ค่านิยม พฤติกรรมและจารีตปฏิบัติของสังคมไทยในอดีตได้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นประเพณีสืบทอดกันมา ลำตัดในสังคมปัจจุบันได้รับการถ่ายทอดจากผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญในการแสดงลำตัดแก่เยาวชน และผู้ที่สนใจในกลุ่มหนึ่งที่มีจำนวนไม่มาก สามารถสร้างรายได้เสริมได้ ปัจจุบันนี้ลูกศิษย์ที่อยู่ ณ ตำบลหน้าไม้ ท่านได้ฝึกหัดไว้เป็นนักแสดงเต็มตัวด้วยกันทุกคน สามารถนำความรู้ที่ได้จากท่านไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวนับได้ว่าท่านเป็นผู้ที่จะช่วยยกระดับรายได้ให้กับบุคคลในท้องถิ่นให้มีความเป็นอยู่ที่ดี ใช้เวลากับการเรียนรู้ในวิชาชีพจึงเป็นศักดิ์เป็นศรีแก่ตนเองและวงศ์ตระกูล

¹ ครูผู้ช่วย โรงเรียนสาธิตนวัตกรรมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ลำตัดในการดำรงอยู่ในประเทศไทย 4.0 นั้นสามารถมีเชื่อมโยง และสัมพันธ์ได้กับสถาบันการศึกษา หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรสอดแทรกองค์ความรู้ต่างๆ ของลำตัดไว้ในบทเรียน อีกทั้งควรหยิบเอาประเด็นต่างๆ ในสังคมมาเป็นเรื่องราวที่ใช้ในการแสดง เพื่อการเข้าถึงกลุ่มผู้ชมได้ง่าย และสร้างความน่าสนใจ เพื่อจะได้เห็นความสำคัญ บทบาท และรูปแบบลำตัดที่มีความสัมพันธ์ต่อวัฒนธรรมไทย การพัฒนาการแสดงลำตัด และการนำลำตัดเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ถือเป็นการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาให้การแสดงลำตัดเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม การเรียนรู้ และการทำงานอันเป็นการสร้างรายได้ และเพิ่มมูลค่าด้วยวัฒนธรรม ดังนั้นลำตัดในประเทศไทย 4.0 ต้องดำรงอยู่ด้วยการอนุรักษ์ที่ควบคู่ไปกับการพัฒนา ก่อให้เกิดเป็นศิลปะเพลงพื้นบ้านของไทยที่ยั่งยืนสืบไป

คำสำคัญ: ลำตัดกับการพัฒนา, ลำตัดในประเทศไทย 4.0

Abstract

Folk music is one of Thailand important national cultures because folk songs are creative works of folk ideas compiling stories about the local way of life, society, and culture in the content of music. They also show the growth of Thai society in the local community. They express the idea that Thai people are good nature, cheerful, and like to dance. The poet owner is intelligent. Folk music is a culture that can convey Thai way of life in the form of exquisite and melodic performing art. It is also essential to human life.

Antiphonal singing is a performance associated with the human life with the role of serving society with activities. It is also an intangible cultural heritage with long lasting ties to Thailand It is important to Thai way of lives as can be seen that it plays a role in daily life of Thais since being delivered from the mother's womb, shaving day, ordination, wedding and so on. It also plays an entertaining role in festive festivities. It indicates past Thai society condition, values, behaviors and practices. It is a tradition. It has presently been conveyed to the youth by the knowledgeable, experts to show the youth, and small groups of those who are interested. It can create extra income for society. Nowadays, the students who live in Na Mai sub-district have been trained to be performers. They can use the knowledge for employment to feed themselves and their families. It can be deemed that he will be able to raise income for local people for a better life and take time to learn in the profession, so it is sacred to themselves and their ancestry.

The existence of antiphonal singing in Thailand 4.0 can be done by being linked to and associated with educational institutions or the person involved should incorporate knowledge of Antiphonal singing in the lesson, social issues should also be implemented in the story to easily access the audience and to make it interesting in order to see its importance, roles, and patterns that are related to Thai culture. Development of the performance and using it as a part of learning management will be deemed as promoting cultural art. The development of the performance to link to social change, learning and working will generate revenue and add value with culture. Therefore, Antiphonal singing in Thailand 4.0 must be preserved along with the development to result in being a sustainable folk Thai folk song.

Keywords: Antiphonal singing and development, Antiphonal singing in Thailand 4.0

1. บทนำ

วัฒนธรรมเป็นเรื่องราวที่วาดด้วยการดำรงชีวิตของคนในสังคมตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ดังนั้นวัฒนธรรมจึงเป็น “มรดกทางสังคมที่ครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่างของชีวิตมนุษย์โดยแต่ละสังคม มีวัฒนธรรมเฉพาะของตน เพราะเป็นวิถีชีวิตที่แตกต่างกันของแต่ละสังคม” (สุพัตรา สุภาพ. 2536: 99) วัฒนธรรม คือสิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลง และปรับปรุงผลิตสร้างขึ้นเพื่อความเจริญงอกงามในวิถีแห่งชีวิตของส่วนรวม ถ่ายทอดกันได้ เอาอย่างกันได้ ทั้งผลิตผลของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากคนรุ่นก่อนสืบทอดกันมาเป็นประเพณี ตลอดจนความคิด ความประพฤติ และกิริยาอาการหรือการกระทำของมนุษย์ในส่วนรวมเป็นพิมพ์เดียวกัน และสำแดงออกมาให้ปรากฏเป็นภาษา ศิลปะความเชื่อถือระบียบประเพณี ที่เป็นมรดกแห่งสังคม ซึ่งสังคมได้รับและรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม ความเจริญทางวัฒนธรรมนั้นแตกต่างจากความเจริญทางอารยธรรมตรงที่ว่า ความเจริญทางวัฒนธรรมนั้น มีลักษณะประจำชาติแอบแฝงอยู่ อันถือเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติที่ไม่เหมือนใคร และไม่มีใครเหมือน อย่างเช่นภาพจิตรกรรมฝาผนังของไทยเราไม่ว่าจะเอาไปตั้งไว้ในส่วนใดของโลก ผู้สนใจศิลปะดูก็จะเห็นได้ทันทีว่า เป็นภาพจิตรกรรมของไทย หรือลักษณะการไหว้ของคนในเอเชียนั้น การไหว้ของคนไทยแตกต่างออกไปตรงที่การค้อมศีรษะลงมาจรดมือที่ประนมอยู่อันเป็นการวิวัฒนาการจากนาฏศิลป์ไทย สิ่งเหล่านี้เป็นลักษณะประจำชาติ หรือลักษณะเฉพาะทางเชื้อชาติที่เป็นความเจริญทางวัฒนธรรม มิใช่เป็นความเจริญทางอารยธรรม วัฒนธรรมทางคติธรรม เนติธรรม วัตถุประสงค์ธรรม และสหธรรมครอบคลุมเข้าถึงคติความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ วรรณคดี จรรยา มารยาท ความประพฤติ กฎหมาย และการตัดสินใจ ค่านิยม ฯลฯ ดังเดิม (สุพัตรา สุภาพ อ้างถึง พระยาอนุমানราชชน. 2519: 10)

เพลงพื้นบ้าน เป็นวัฒนธรรมหนึ่งที่สำคัญของชาติไทย เนื่องจากเพลงพื้นบ้านเป็นงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากความรู้สึกนึกคิดของชาวบ้าน ดังนั้นเพลงพื้นบ้านจึงได้ประมวลเรื่องราวต่างๆที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สังคมและวัฒนธรรมของชนในท้องถิ่นไว้ในเนื้อหาของเพลงนอกจากนี้ยังเป็นสื่อถ่ายทอดเรื่องราวอันเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชาติบ้านเมืองด้วย ซึ่งทำให้เพลงพื้นบ้านมิได้มีคุณค่าในด้านการให้ความบันเทิงแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังมีคุณค่าในด้านสะท้อนเรื่องราวของสังคมด้วย (สุกัญญา สุจฉายา. 2523: 1) เพลงพื้นบ้านเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเจริญงอกงามของสังคมไทยในชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ เป็นเครื่องหมายที่บ่งบอกว่าคนไทยเป็นคนอารมณดี ร่าเริงแจ่มใส ชื่นชอบในการร้องรำทำเพลง เจ้าบทเจ้ากลอน มีสติปัญญาเฉียบแหลม อีกทั้งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านหรือชาวบ้านทั่วไปได้ผ่านเสียงเพลงที่ร้องด้นกันไปมา นอกจากนี้เพลงพื้นบ้านนับว่ามีบทบาทสำคัญต่อคนไทยในสังคมทุกระดับ ได้สอดแทรกเข้ามาในวงจรชีวิตของคนไทยไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ พิธีกรรม ศิลธรรม การศึกษา และการบันเทิงต่างๆ ที่มีการพัฒนาสร้างสรรค์ และปรับปรุงให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง สิ่งต่างๆเหล่านี้ได้มีการสืบทอดจากชนรุ่นหนึ่งไปสู่ชนอีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งล้วนแล้วแต่ได้รับอิทธิพลจากการเมืองการปกครอง สภาพสังคมและเศรษฐกิจในแต่ละยุคแต่ละสมัย ดังนั้นเพลงพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมแขนงหนึ่งที่สามารถถ่ายทอด วิธีการดำเนินชีวิตของคนไทยออกมาในรูปแบบของการแสดง ที่เป็นศิลปะที่มีความประณีตงดงาม ไพเราะรวมถึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง

เพลงพื้นบ้านของไทยมีหลายประเภทและมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมจารีตประเพณี สำเนียงการพูด รวมถึงอุปนิสัยของชนในท้องถิ่น จึงส่งผลให้การเล่นและร้องลำตัดนั้นมีความแตกต่างกันออกไปตามแต่ละพื้นที่ ปัจจุบันดังกล่าวนี้ จึงถือเป็นลักษณะเฉพาะอันเป็นอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้เมื่อก้าวถึง เพลงพื้นบ้านภาคกลางจะมีท้องถิ่นที่เป็นแหล่งเพลงพื้นบ้านที่สำคัญและเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายนั้นก็คือ จังหวัดสุพรรณบุรี ดังที่ เอนก นาวิกมูล (2551) ได้กล่าวถึงเมืองสุพรรณและนักร้องนักเล่นเพลงไว้ว่า “ไม่เป็นการแปลกอะไรที่คนสุพรรณจะมีนักร้องนักเล่นเพลงมากมาย เพราะตั้งแต่ในอดีตมาแล้วที่เมืองนี้เป็นเมืองเพลง เมื่อถึงบ้านเทศกาลผ้าป่ากฐิน หรือไหว้พระโตวัดป่าเลไลยก์ ก็ที่นั่นเป็นแหล่งประชุมของชาวเพลงอย่างแท้จริง” (เอนก นาวิกมูล. 2551: 231) จังหวัดสุพรรณบุรียังสืบทอดเพลงพื้นบ้านไว้หลายเพลง เช่น เพลงอีแซว เพลงฉ่อย เพลงเรือ ลำตัดและเพลงพวงมาลัย เป็นต้น โดยเฉพาะลำตัดนั้นถือเป็นเพลงพื้นบ้านของไทยซึ่งนิยมเล่นในถิ่นสุพรรณบุรีก่อนแล้วจึงได้แพร่หลายไปยังท้องถิ่นใกล้เคียง (เอนก นาวิกมูล. 2535: 229)

2. เรื่องของลำตัด

ในอดีต ลำตัด เป็นทำนองขับลำนำและขับร้องเพื่อการบันเทิงในหมู่ชาวบ้านภาคกลาง ทั้งนี้ มีต้นตอมาจาก “ลิเกบันตน” ของชาวมลายู ในต้นรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มีลักษณะของการแสดงว่ากลอนสดแก่กัน โดยมีลูกคู่คอยรับเมื่อต้นบทร้องจบ ต่อมาเมื่อมีการตัดแปลงกลายเป็นภาษาไทยทั้งหมด จึงเรียกกันว่า “ลิเกลำตัด” ในระยะแรก และในปัจจุบันนี้ชื่อถูกตัดลงไปด้วยความกร่อนของภาษาเหลือ เพียงว่า “ลำตัด” เป็นการตั้งชื่อที่เหมาะสม เรียกว่า มีความหมายรู้ได้ดีมาก (มนตรี ตราโมท. 2518: 46 – 65) กล่าวคือ ความหมายเดิม “ลำ” แปลว่าเพลงเมื่อนำมารวมกับคำว่า “ตัด” จึงหมายถึง การนำเอาเพลงพื้นบ้านอื่นๆ อีกหลายชนิด ตัดรวมเข้าเป็นบทเพลง เพื่อการแสดงลำตัด เช่นตัดเอา เพลงเกี่ยวข้าว เพลงฉ่อย เพลงเรือ เพลงพวงมาลัยและเพลงอีแซว เป็นต้น เข้ามาเป็นการละเล่นที่เรียกว่า ลำตัด (ธนู บุญยรัตพันธุ์, สัมภาษณ์. 28 ตุลาคม 2559)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น กล่าวได้ว่า ลำตัดมีความสำคัญ ในการเป็นเครื่องกำหนดพิธีกรรม ความบันเทิงรื่นเริงในสังคมไทย ให้เห็นศิลปวัฒนธรรมไทยที่ชัดเจน รวมถึงผลของการแสดงพฤติกรรม ตลอดจนจนถึงการสร้างกระบวนการของความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของคนไทย ให้อยู่ในรูปแบบเดียวกัน เป็นเครื่องแสดงเอกลักษณ์ของชาติ ลักษณะพิเศษ หรือลักษณะเด่นของบุคคลหรือสังคม ที่แสดงว่า สังคมหนึ่งแตกต่างไปจากอีกสังคมหนึ่งเช่น เพลงลำตัดในวัฒนธรรมไทย มีบทร้อง ทำนอง แตกต่างกับ เพลงพื้นบ้านหลายประเภทในวัฒนธรรมอื่นๆ ที่แตกต่างกัน ยังมีความสำคัญ ทำให้เกิดความสามัคคี คือ สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในสังคมที่มีศิลปวัฒนธรรมเดียวกัน ย่อมจะมีความรู้สึกผูกพันกัน อีกทั้งยังเป็นเครื่องช่วยตอบสนองความต้องการของมนุษย์ มนุษย์ต้องแสวงหาศิลปวัฒนธรรมและความบันเทิง เป็นค่านิยมประจำชาติ ทำให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิต และถ่ายทอดจากสมาชิกกลุ่มหนึ่งไปสู่สมาชิกกลุ่มต่อไปได้ด้วย

3. ภูมิหลังของลำตัด

ลำตัดเป็นการละเล่นที่สืบเนื่องมาจาก ลิเก หรือ ดิเก้ ของมลายูสาขาหนึ่งที่เรียกว่า “ละกูเยา” วิธีแสดงละกูเยานี้ แรกเริ่มทีเดียว เริ่มด้วยผู้ตีรำมะนาหลายๆคน ซึ่งเป็นนักร้องด้วย ออกมาตั้งวง ร่วมเป็นวงเดียวกัน ตีรำมะนา โหมโรงด้วยเพลงรำมะนาล้วนๆ ก่อน ต่อจากนั้นผู้เป็นต้นบทจะนำร้องบันตนเพลงใดเพลงหนึ่งซึ่งเป็นภาษาแขก อันเป็นบทร้องสร้อยสำหรับ ลูกคู่รับขึ้นก่อน แล้วบรรดาผู้ตีรำมะนาในวงนั้นร้องตามอีก 2 เที้ยว ต้นบทจึงแยกออกร้องเป็นใจความสั้นๆ และลูกคู่ก็ร้องรับยืนอยู่ในทำนองเดิมนั้นไปตลอด นานพอสมควรแล้ว ต้นบทก็เปลี่ยนเพลงต่อไปตามลำดับ ผู้ร้องต้นบทนั้นจะมีก๊วนและผลัดเปลี่ยนกันอย่างไรก็ได้ บางทีผลัดกันร้องเป็นต้นบทเรียงลำดับไปทั้งวงก็มี

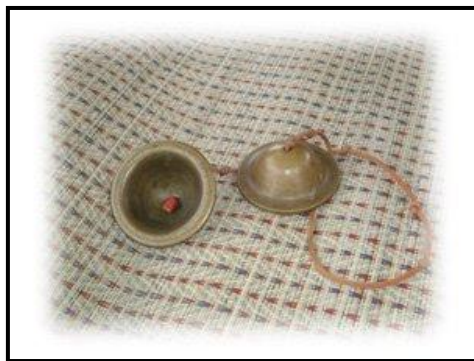
ถ้อยคำที่ร้องนั้น ภายหลังแทรกคำไทยเข้าไปมาก เหลือภาษาแขกไว้แต่คำที่ลูกคู่รับ จนกระทั่งต่อมาร้องเป็นคำไทยทั้งหมด แยกออกได้เป็น 2 ชนิด ชนิดหนึ่งว่ากล่าวกันให้เสียหาย เพื่อให้อีกฝ่ายกล่าวแก้ อีกชนิดหนึ่งเป็นการสอบถามความรู้กัน

การแสดงแบบนี้เรียกว่า ลิเกลำตัด แล้วภายหลังเรียกสั้นเข้า จึงเป็นลำตัด เดิมมักแสดงกันวงเดียว ภายหลังมีการประชันกัน ว่าแก้กันเพื่อเอาชนะกันจริงๆ ประกวดประชันกันทั้งฝีมือร่ามะนาเพลงที่ร้อง และว่ากลอนต้นของต้นบท ตลอดจนท่ารำ

ในช่วงแรกที่มีลำตัดเกิดขึ้น ใช้ผู้ชายแสดงล้วนๆ ภายหลังจึงเปลี่ยนเป็นมีทั้งหญิงและชาย และบางทีเล่นเป็นเรื่องเบ็ดเตล็ดชุดต่างๆ เช่น ชุดชมดงบ้าง ชุดมอญบ้าง ชุดลาวบ้าง แล้วแต่จะประดิษฐ์ปรับปรุงขึ้น เพลงลำตัดจัดอยู่ในเพลงปฎิพากย์ ซึ่งมีความยาวหลายบทในการร้องโต้ตอบแต่ละครั้งมักเล่นเป็นลำดับขั้นตอนโครงสร้างเมื่อฝ่ายหนึ่งร้องจบ อีกฝ่ายหนึ่งจะร้องแก้ในแต่ละหัวข้อไม่จำกัดความยาว

ดนตรีสำหรับลำตัด

ดนตรีพื้นบ้านภาคกลาง แบ่งได้ตามลักษณะของการเล่น การบรรเลงในท้องถิ่น ในกรณีศึกษาครั้งนี้จะกล่าวถึงเพียงเครื่องประกอบจังหวะเท่านั้น เนื่องจากเพลงลำตัดใช้เครื่องประกอบจังหวะเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ในการแสดง โดย เป็นเครื่องประกอบจังหวะที่ใช้เคาะหรือตีทำให้เกิดเสียง นิยมใช้เวลาประสมวงทำให้เกิดการประสานหรือขัดแล้วแต่เพลงนั้นๆ แต่ที่สำคัญคือการควบคุมจังหวะ มีเครื่องดนตรีอยู่ 3 ชนิด คือ

ภาพที่ 1 ฉิ่ง เครื่องประกอบจังหวะ

ที่มาภาพ: นายภาณุรักษ์ บุญส่ง

ฉิ่ง ทำด้วยโลหะทองเหลือง 1 คู่ มี 2 ฝา เมื่อกระทบกันจะก่อให้เกิดเสียง “ฉิ่ง” และ “ฉับ” เป็นเครื่องดนตรีที่คอยควบคุมจังหวะในการร้อง และดนตรีประกอบการแสดงลำตัด

ภาพที่ 2 กรับ เครื่องประกอบจังหวะ

ที่มาภาพ: นายภาณุรัชต์ บุญส่ง

กรับ ทำด้วยไม้มีหลายชนิด คือ กรับคู่ กรับพวง และกรับสำหรับขับเสภา ลักษณะของแต่ละชนิดต่างกัน เช่น กรับคู่ทำจากไม้เฝ้หรือไม้จริง 2 อัน กรับพวง จะมีไม้ประกอบ 2 ข้าง ตรงกลางจะมีแผ่นโลหะยาวเท่าไม้ประกบร้อยเป็นพวงอยู่ระหว่างไม้ประกบ เวลาตีจะเกิดเสียงกราวๆ ผสมกัน กรับเสภา เป็นกรับพิเศษที่จะต้องใช้ไม้เนื้อแข็งแกร่ง เพราะต้องการเสียงคมชัดจึงใช้ไม้ชิงชัน

ภาพที่ 3 รำมะนา เครื่องประกอบจังหวะ

ที่มาภาพ: สยามดนตรีไทย: ออนไลน์

รำมะนา เป็นกลองที่มีขนาดใหญ่ หน้ากว้างประมาณ 48 ซม. ตัวรำมะนายาวประมาณ 13 ซม. ขึ้นหนึ่งหน้าเดียว โดยใช้เส้นหวายผ่าซีกโยงระหว่างขอบหน้า กับวงเหล็กซึ่งรองกันใช้เป็นขอบของตัวรำมะนาและใช้ลิ้มหลายๆอันตอก เร่งเสียงระหว่างวงเหล็กกับรำมะนา รำมะนาชนิดนี้เข้าใจว่าได้แบบอย่างมาจากชวาและเข้ามาแพร่หลายในรัชกาลที่ 5 ใช้ประกอบการเล่นลำตัด และลิเกลำตัดในการประกอบการเล่นลำตัดนั้นจะใช้รำมะนาที่ลูกก็ได้โดยให้คนนั่งล้อมวง และเป็นลูกคู่ร้องไปด้วยกัน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า ดนตรีและบทเพลงลำตัด มีพื้นฐานมาจากภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในชุมชน ค่านิยม และความสามัคคีในสังคม โดยสืบทอดต่อกันมาแต่โบราณ มีจุดประสงค์หลัก เพื่อประกอบพิธีกรรม

ตามความเชื่อ จุดประสงค์รอง เพื่อการแสดงออกทางวัฒนธรรมของสังคมชุมชน และแสดงถึงภูมิปัญญาของอดีต ศิลปิน รวมทั้งครูบาอาจารย์ปัจจุบัน ด้านการขับร้องเพลงลำตัด การบรรเลงลำตัด ได้เป็นอย่างดี

4. ลำตัด...กับสังคมปัจจุบัน

ในยุคสมัยปัจจุบันที่ลำตัด กำลังจะสูญไปจากวัฒนธรรมไทย ด้วยสภาพทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแส ศิลปะทุกแขนงย่อมได้รับผลกระทบการจะให้คงความเป็นลักษณะเดิม อยู่ตลอดเวลาจึง ย่อมเป็นไปได้ กล่าวคือศิลปะพื้นบ้านทั้งหมดย่อมมีการเปลี่ยนแปลงตามค่านิยมและอิทธิพลจากวัฒนธรรมภายนอก ซึ่งจะส่งผลต่อการเลือนหาย การขาดความต่อเนื่องและการผิดเพี้ยนจากของเดิม เพราะฉะนั้นควรจะมีการสืบสาน และการอนุรักษ์ไว้ โดยจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้

การอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมของลำตัดนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาถึง คุณค่าและความสำคัญ เทคนิควิธีและรูปแบบปฏิบัติ อันมีส่วนสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกับ การแสดงถึงความเป็นชาติที่มีวัฒนธรรม ซึ่งทำให้มรดก ทางวัฒนธรรม สมควรได้รับการอนุรักษ์ และเห็นคุณค่าดังกล่าว แต่ในขณะเดียวกันก็พบว่า ลำตัด มีข้อจำกัดในการ ขับร้องค่อนข้างมาก โดยเฉพาะลำตัดคณะหวังเต๊ะ ซึ่งนอกเหนือไปจากระเบียบวิธีและแบบแผนในการขับร้องแล้ว ยังมี ปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อลำตัด เช่น ในเรื่องระบบ การแบ่งชั้นวรรณะในสังคมไทย ค่านิยมในการรับชมการแสดงลำตัด ลดน้อยลงไป เนื่องมาจากกระบวนทัศน์ของคนในยุคปัจจุบันเห็นว่าล้าสมัย เหตุดังกล่าวนับเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งส่งผลให้ ลำตัดไม่ได้รับการสืบทอดและแพร่หลาย ซึ่งอาจสูญหายไปในที่สุด เพราะไม่ได้มีการใช้งานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งคณะ นักร้องนักดนตรี และผู้ทำหน้าที่แสดงลำตัดก็มีจำนวนน้อยอยู่แล้ว และไม่ได้ถ่ายทอดไว้ เป็นอีกปัจจัยหนึ่ง ที่ทำให้ลำ ตัดอาจจะสูญหายไปได้เช่นกัน อนึ่งปัจจัยสำคัญคือ เรื่องของวาระและโอกาส ซึ่งไม่อาจกำหนดลงไปได้ว่า งานที่จะใช้ ลำตัดในการแสดงเพื่อเป็นมหรสพ ในงานต่างๆนั้น จะเกิดขึ้นและได้รับความนิยมจากผู้ชมเมื่อไหร่ ด้วยเหตุที่ค่านิยม ของคนไทยเปลี่ยนไป เหตุการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้ลำตัด ลดบทบาทและลดความสำคัญลงเพราะไม่ได้มีการนำลำตัดมร แสดงในงานต่างๆ มีโอกาสที่การแสดงลำตัดจะสูญหายเพราะเมื่อไม่ได้รับความนิยม คณะลำตัดไม่ถูกจ้างให้ไปแสดง ก็ ส่งผลให้บรรดาศิลปินลำตัดต้องเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นๆเพื่อดำรงชีพ และการที่จะมีคนรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาสนใจ สืบทอดการแสดงลำตัดก็เลือนหรืออาจจะสูญสิ้น ด้วยเหตุที่ไม่ได้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้การแสดงลำตัดไว้ให้ชนรุ่น ใหม่นี้ ด้วยศาสตร์ทางด้านดนตรีและการขับร้องในบริบทของการขับร้องลำตัด ในวัฒนธรรมไทยนั้น นอกจากจะใช้ ทักษะที่ยากแล้ว มีผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญน้อยอีกด้วย

ประเทศไทยในปัจจุบัน เป็นการเน้นอุตสาหกรรมหนัก ที่เริ่มมีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆเข้ามาใช้ในการจัดการ วิธีชีวิต ในด้านของศิลปะการแสดงพื้นบ้านถึงแม้จะเป็นเรื่องราวในคติชน ความเชื่อ และวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย ในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นที่แน่นอนว่าเมื่อสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงการบริหารประเทศก็ย่อมต้องพัฒนาไป

เห็นได้ว่าในอดีตศิลปะการแสดงของชาวบ้านเป็นเครื่องมือหลักในการเริ่มต้น ในการพัฒนาความสัมพันธ์ในชุมชน การมีอัยาศัยที่ดี มีความเป็นผู้นำ และมีระเบียบ มีวินัย อันจะเป็นกำลังหลักของบ้านเมืองในการพัฒนาชาติ ในขณะที่โลกกำลังก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ โดยมีพื้นฐานอยู่บนแนวทางของการพัฒนา พลังสำคัญแห่งการขับเคลื่อนในการพัฒนา คือวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญเท่าเทียมกันคือ พื้นฐานทางวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ หรือแต่ละกลุ่มสังคม พระยาอนุมานราชชน ท่านได้กล่าวว่า “วัฒนธรรมจะเปลี่ยนไปตามความเจริญอยู่ที่คนในสังคมมีปัญหาความสามารถค้นพบสิ่งที่มีอยู่แล้วแต่ยังเร้นอยู่ และประดิษฐ์เสริมสิ่งใหม่บนรากฐานสิ่งเก่าเพื่อรักษาคุณภาพ เสถียรภาพ และบุคลิกของสังคมตนเองไว้ การเปลี่ยนแปลงไปข้างหน้าเท่านั้นที่จะทำให้วัฒนธรรมมีเสถียรภาพ เรียกว่า วัฒนธรรมมีพลวัต และในการเคลื่อนที่ไปนั้น หากไม่สลัดของเก่าที่ไม่สอดคล้องแล้วทิ้งไปเสียบ้าง พร้อมกับต่อเติมเสริมแต่งสิ่งใหม่เข้าไป ก็จะทำให้วัฒนธรรมเกิดการล้าและเสื่อมไป จนในที่สุดก็จะมี การตัดทิ้งวัฒนธรรมของตนเสียแล้วการเลือกรับเอาวัฒนธรรมอื่นเข้ามาแทนที่ เป็นการผลส่งให้สังคมนั้นๆ ต้องสูญเสียบุคลิกลักษณะ หรืออัตลักษณ์ของตนในที่สุด” (อนุมานราชชน,พระยา. 2515: 17)

เพลงพื้นบ้านเกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านใช้ร้องเล่นกันในแต่ละท้องถิ่น ในปัจจุบันนี้เพลงพื้นบ้าน “ลำตัด” เป็นอาชีพหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้และเลี้ยงชีพได้

นางพัชรี วิมลศิลป์ (สัมภาษณ์: 2559) กล่าวว่า ตนนั้นนำวิชาอาชีพ “ลำตัด” เข้าไปสู่เยาวชนที่อยู่ในท้องถิ่นให้มีอาชีพเสริมหรือรายได้เพิ่มจากอาชีพหลักคือ การทำนา โดยได้รับการสนับสนุนจากนางศรีนวล ขำอาจ ที่ท่านได้สละเวลาในช่วงเวลา - เย็น ให้การฝึกสอนเยาวชนทั้งชายและหญิงที่อยู่ในท้องถิ่น ตำบลหน้าไม้ จังหวัดปทุมธานี ให้มาฝึกหัดการแสดงเพลงพื้นบ้าน “ลำตัด” จากท่านที่บ้านซึ่งท่านจะสอนให้กับทุกคนที่มา ไม่หวงวิชานิดี ถ่ายทอดให้กับผู้สนใจทุกคน ในการฝึกฝนให้ลูกศิษย์ของท่านทุกคนสามารถนำความรู้ที่ท่านสอนไปใช้ประกอบอาชีพนักแสดงได้อย่างเต็มตัว อีกทั้งยังสร้างฐานะความเป็นอยู่สบายไม่ขัดสน เพราะมีรายได้เสริมจากการแสดงเพลงพื้นบ้าน “ลำตัด” ท่านถ่ายทอดวิชาความรู้โดยไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อย ในขณะเดียวกันก็ให้การอบรมเรื่องมารยาท และรู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน ประพฤติตนเป็นคนดีมีอัยาศัยไมตรีอันดีกับทุกคน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าลำตัดในสังคมปัจจุบันได้รับการถ่ายทอดจากผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญในการแสดงลำตัดแก่เยาวชน และผู้ที่สนใจในกลุ่มหนึ่งที่มีจำนวนไม่มาก สามารถสร้างรายได้เสริมได้ ปัจจุบันนี้ลูกศิษย์ที่อยู่ ณ ตำบลหน้าไม้ ท่านได้ฝึกหัดไว้เป็นนักแสดงเต็มตัวด้วยกันทุกคน สามารถนำความรู้ที่ได้จากท่านไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวนับได้ว่าท่านเป็นผู้ที่จะช่วยยกระดับรายได้ให้กับบุคคลในท้องถิ่นให้มีความเป็นอยู่ที่ดี ใช้เวลากับการเรียนรู้ในวิชาชีพจึงเป็นศักดิ์เป็นศรีแก่ตนเองและวงศ์ตระกูล

5. ลำตัด...กับการดำรงอยู่ใน ๔.๐

ในทุกวันนี้หากผู้ถึงคำว่า 4.0 ปฏิเสธไม่ได้ว่าไม่รู้จัก เพราะในทุกๆ สำนักข่าวหรือแวดวงทางการสื่อสารต่างๆ สื่อออนไลน์ที่จะพูดถึงประเทศไทย 4.0 ที่เป็นโมเดลในการพัฒนาประเทศให้เกิดการพัฒนาโดยท่านพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา (22 เมษายน 2559) ได้กล่าวในรายการคืนความสุขให้คนในชาติเฉพาะกิจออกอากาศทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย เกี่ยวกับแผนการพัฒนาประเทศไทยว่า ประเทศไทยมีการพัฒนาตามหลัก 3 ยุคมาแล้วในสังคมแรกๆหลายสิบปี เป็นสังคมเกษตรกรรม ประเทศชาติเป็นเกษตรกรรม แล้วใช้แรงงานแต่เพียงอย่างเดียว ใช้เกษตรกรออกแรงทำไร่ทำนา (1.0) พอเริ่มมีภาคอุตสาหกรรมเข้ามา อาจจะเป็นอุตสาหกรรมเบาๆ คือการเอาเครื่องจักรมาช่วยงาน มาช่วยงานเกษตรกร หรือแรงงาน (2.0) พอมาอีกช่วงคือการเข้าสู่การมีอุตสาหกรรมหนักเข้ามา มีการลงทุนจากต่างประเทศบ้าง (3.0) การพัฒนาเศรษฐกิจในลักษณะนี้อยู่มานานพอสมควร ประมาณสัก 20 ปี ไม่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลง ไม่ได้วางแผนมาตรการลดความเสี่ยงจากภายนอกที่มีเศรษฐกิจโลกตกต่ำ การบริหารประเทศยังไม่แข็งแรงพอ ดังนั้นการที่วางแผนจะก้าวไปสู่ 4.0 นั้น เริ่มต้นจากปัญหาที่ว่า สังคมไทยเน้นการพัฒนามิติเศรษฐกิจ มิติสังคมที่หายไป เสียสมดุล เสียเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เอาปัญหาทั้งหมดมารวบรวมและออกมาเป็นแผนพัฒนาประเทศไทย 4.0 คือ ยุคต่อไปแล้วไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของ การพัฒนาประเทศให้พ้นจากประเทศรายได้ปานกลาง อย่างแท้จริง (ผู้มีรายได้น้อย) ความเหลื่อมล้ำ ความไม่สมดุลของการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืนต่างๆ ต้องสร้างความเข้มแข็งทุกๆด้าน(ไทยรัฐ, 2559: ออนไลน์) ด้านการศึกษาถือเป็นส่วนสำคัญในการช่วยขับเคลื่อนประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องหล่อหลอมและสร้างคนให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ที่จะเป็นพลเมืองดีในอนาคต ดังนั้นเมื่อสังคมประเทศไทยจะเข้าสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 การศึกษาก็จำเป็นที่จะพัฒนาเข้าไปสู่สังคมไทย 4.0 ด้วย โดยสาระสำคัญของแผน 4.0 นั้น คือการผลักดันให้เกิดนวัตกรรมขึ้นใหม่ๆ สร้างความตระหนักในเรื่องของสังคมเป็นหลัก สอดคล้องกับหลักปรัชญาทางการศึกษาคือ ปรัชญาอัตถิภาวนิยม (Existentialism) โดยมุ่งเน้นให้เสรีภาพแก่ผู้เรียน สนับสนุนให้ผู้เรียนเลือกในสิ่งที่ตนต้องการและสนใจ รับผิดชอบในการตัดสินใจหรือการกระทำของตน ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม

การศึกษาก็เป็นกระบวนการสำคัญในการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมต่างๆของชาติไทย ในแผนการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 นั้น ได้ให้ความสำคัญถึงเรื่องของการปลูกฝังให้ชนในชาติเล็งเห็นถึงมรดกทางภูมิปัญญาของไทย ดังนั้นการนำองค์ความรู้ของลำตัดถ่ายทอดสู่กระบวนการทางการศึกษา สอดแทรกในรายวิชา หรือการจัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ นั้น ถือเป็นวิธีการดำรงไว้ซึ่งภูมิปัญญาชาวบ้าน

อีกทั้งการพัฒนาประเทศไทย 4.0 นั้น ก็ได้มีการให้ความสำคัญด้านวัฒนธรรม นั่นคือทุนทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นทุนอีกประเภทหนึ่ง อันเกี่ยวข้องกับคุณค่าความรู้ ภูมิปัญญาและงานสร้างสรรค์ เป็นเสมือนสินทรัพย์ที่ผ่านการสะสมและฝังตัวจนเกิดเป็นมูลค่า ด้วยเหตุนี้ เมื่อโลกเคลื่อนเข้าสู่สังคมฐานความรู้ การประยุกต์และบูรณาการทุน

วัฒนธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจจึงเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ทุนวัฒนธรรมเข้ามามีบทบาทในระบบเศรษฐกิจมากขึ้น และนำไปสู่ความเกี่ยวข้องกับการเป็นประเทศไทย 4.0 ได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ ทุนวัฒนธรรมช่วยทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจาก วัฒนธรรมเป็นต้นน้ำของห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) ในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ โดยเราสามารถนำทุนวัฒนธรรม เช่น เรื่องราว (Story) และเนื้อหา (Content) ของวัฒนธรรม มาสร้างความโดดเด่นให้กับผลิตภัณฑ์ของตน หรือใช้ทุนวัฒนธรรมสร้างความแตกต่างหรือจุดขายให้กับสินค้า เกิดเป็นสินค้าวัฒนธรรมและทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นแก่สินค้าและบริการ ดังตัวอย่างของประเทศเกาหลีใต้ที่สามารถส่งออกวัฒนธรรม ตั้งแต่ความบันเทิง ไม่ว่าจะเป็นนักร้อง นักแสดง ละคร เพลง รายการโทรทัศน์ จนถึงอาหาร ส่งผลให้เกิดมูลค่าเพิ่มแก่เศรษฐกิจของประเทศเกาหลีเพิ่มมากขึ้น (กรุงเทพธุรกิจ. 2559: ออนไลน์)

ศรินวล ขำอาจ (สัมภาษณ์. 2559) กล่าวว่า ตนนั้นเป็นผู้มีทักษะในการถ่ายทอดเพลงพื้นบ้าน “ลำตัด” ได้เรียบง่ายและเร็วต่อการเข้าใจ เป็นที่รักและเคารพนับถือของบรรดาลูกศิษย์ ด้วยมีความมุ่งมั่นที่จะเผยแพร่และรักษาไว้ซึ่งเพลงพื้นบ้านต่อผู้ที่มาศึกษาให้ได้รับความรู้ความเข้าใจครบถ้วนถูกต้องทางด้านวิชาการ ท่านมีความรอบรู้และเชี่ยวชาญต่อการนำเสนอความรู้เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน “ลำตัด” พร้อมทั้งจะให้คำปรึกษาและแนะนำต่อผู้ที่ให้ความสนใจในเพลงพื้นบ้านอาทิ เช่น นิสิต นักศึกษา ที่จะมาขอรวบรวมรายละเอียดฉบับที่ข้อมูล เพื่อจัดทำเป็นวิทยานิพนธ์ ท่านจะให้ความช่วยเหลือในด้านการศึกษาค้นคว้าด้วยความเต็มใจ นอกเหนือจากการให้ข้อมูลแล้วท่านยังพร้อมที่จะฝึกสอนลำตัดตามสถาบันการศึกษาต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น วันสุนทรภู่ วันแม่ หรือเป็นการจัดกิจกรรมในรูปแบบบันเทิง ต้องการจะฝึกหัดการแสดงเพลงพื้นบ้าน “ลำตัด” ท่านจะเอาใจใส่ฝึกฝนอย่างจริงจัง ช่วยเหลือและติดตามผลงานสำเร็จสามารถออกแสดงผลงานได้

ลำตัด...กับการเรียนการสอน

ลำตัด สามารถนำมาใช้เป็นอีกหนึ่งวิธีการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชาได้ ด้วยลักษณะของการแสดงลำตัดคือการขับร้อง หรือลำนำ ซึ่งสามารถนำมาใช้สอนเด็กๆ ให้มีความรู้ในสาระต่างๆ ได้ผ่านบทเพลง บทกลอน โดยใช้ลักษณะของลำตัด แทนการเรียนรู้แบบท่องจำ หรือจดบันทึกเหมือนที่ผ่านมาได้ เพลงพื้นบ้านเกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านใช้ร้องเล่นกันในแต่ละท้องถิ่น ปัจจุบันนี้ ลำตัด ถือเป็นเพลงอาชีพที่สามารถสร้างรายได้และเลี้ยงชีพได้ โดยการนำวิชาอาชีพ ลำตัด เข้าไปสู่เยาวชนที่อยู่ในท้องถิ่นให้มีอาชีพเสริมหรือรายได้เพิ่มจากอาชีพหลัก

ศรินวล ขำอาจ (สัมภาษณ์. 2559) กล่าวว่า การสอนเพลงพื้นบ้าน ลำตัด เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพท่านจะเน้นหนักและเข้มงวดกวดขัน การร้องต้องร้องให้ถูกอักขระ ชัดถ้อยชัดคำ ทั้งการออกเสียงควบกล้ำตัว “ร” และ “ล” การร้องต้องร้องให้ถูกต้องถูกทำนอง เว้นวรรคให้สอดคล้องกับเนื้อร้อง

ท่ารำและการตีบท ท่านจะสาธิตและให้การฝึกฝนปฏิบัติตาม ถ้าไม่เข้าใจจะแยกสอนเดี่ยวท่านจะเอาใจใส่ฝึกสอนให้จนเข้าใจ และไม่ติดขัดอีก การตีบทของลำตัดแม้จะไม่ละเอียดเท่าบทบาท การรำละครไทยแต่ก็ต้องสอดคล้องกับเนื้อร้อง เพราะนำไปใช้เป็นอาชีพ จึงต้องเรียนรู้ให้ครบถ้วนและถูกต้อง

นางศรีนวล ขำอาจ เป็นผู้มีความวิริยะในการฝึกฝนให้ลูกศิษย์ของท่านทุกคนสามารถนำความรู้ที่ท่านสอนไปใช้ประกอบอาชีพนักแสดงได้อย่างเต็มตัว อีกทั้งยังสร้างฐานะความเป็นอยู่สบายไม่ขัดสน เพราะมีรายได้เสริมจากการแสดงเพลงพื้นบ้าน “ลำตัด” ท่านถ่ายทอดวิชาความรู้โดยไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อย ในขณะเดียวกันก็ให้การอบรมเรื่องมารยาท และรู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน ประพฤติตนเป็นคนดีมีอัธยาศัยไมตรีอันดีกับทุกคน การวางตัว กิริยามารยาทของนักแสดงฝ่ายหญิงเมื่อตอนอยู่บนเวที นับตั้งแต่การเดินอยู่บนเวทีให้อยู่ในอาการสำรวม ต้องไม่เดินข้ามของใช้ และไม่ให้คุยเสียงดัง การนั่งต้องนั่งพับเพียบ ในกรณีที่มีเมื่อยจะนั่งท่าขัดสมาธิก็ได้ ท่านจะห้ามนั่งยกขา ขณะยืนแสดง ให้ยืนตรง ออกมายไหล่ผึ่ง กรณีจะก้มลงเก็บของหรือตักน้ำต้องย่อตัวลงนั่งให้เรียบร้อยเสียก่อน ห้ามถ่มน้ำลายหรือใช้เท้าเหยียบของเป็นอันขาด การวางสีหน้า ท่านจะเตือนว่าเวลาอยู่บนเวที อย่าทำสีหน้าที่อยู่กับบ้านมาใช้ นักแสดงต้องมีรอยยิ้มบนใบหน้าตลอดเวลาเมื่อทำการแสดงอยู่บนเวที

ขวัญจิต ศรีประจันต์ (สัมภาษณ์. 2559) กล่าวว่า เพลงพื้นบ้านในปัจจุบันคนรู้จักก็น้อยลงไปทุกทีด้วยกระแสของความนิยมสมัยใหม่เข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างมาก การที่จะดำรงรักษาศาสตร์พื้นบ้านนี้ไว้ได้ ก็คงจะต้องปลูกฝังปลูกรากไว้ให้กับเยาวชนตามสถานศึกษา โดยสถานศึกษาในชุมชนท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญ และนำศิลปะพื้นบ้านเหล่านี้เข้าไปมีบทบาทในสังคมโรงเรียน นำไปใช้บูรณาการกับการเรียนการสอนวิชาต่างๆ เพื่อให้เด็กซึมซับและรู้จักเพลงพื้นบ้านเหล่านี้ไว้ ลำตัด ก็เป็นการแสดงพื้นบ้านอย่างหนึ่งที่รวบรวมเอาเพลงพื้นบ้านต่างๆไว้ การนำลำตัดเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการเรียนการสอนนั้นถือว่าเป็นเรื่องที่น่าจะทำได้ และส่วนตัวคิดว่า จะเกิดผลดีต่อตัวผู้เรียน เพราะตนเองนั้นฝึกเพลงมาตั้งแต่เด็กๆ การท่องจำหนังสือ หรือเรียนรู้ต่างๆก็เกิดขึ้นได้รวดเร็ว คงเป็นเพราะตอนฝึกหัดเพลงนั้นสมองต้องคิด ต้องจำอยู่ตลอดเวลา ทุกวันนี้ความจำในเรื่องราวและบทเพลงต่างๆก็ยังคงแม่นยำได้เหมือนเดิม อาจมีลืมๆไปบ้างแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น อย่างบทร้องบางบทที่ไม่ค่อยได้เล่น

พัชรี วัฒนศิลป์ (สัมภาษณ์. 2559) กล่าวว่า ตนเองนั้นมีอาชีพเป็นข้าราชการครู สอนในรายวิชาภาษาไทย หลายๆครั้งที่เด็กมีความไม่เข้าใจในบทเรียน วิธีการสอนหลายๆวิธีก็ลองนำมาใช้แต่พบว่าบางครั้งเด็กๆไม่สนุกกับการเรียนในวิชาภาษาไทยอาจเป็นเพราะเนื้อหามีความยาก และซับซ้อน ด้วยความที่ตนเองนั้นมีความรู้และความสามารถในเรื่องของลำตัด จึงนำการร้องลำของลำตัดเข้ามาใช้แทนวิธีการสอนที่เคยใช้มา และพบว่าเด็กๆสนุกกับการได้ร้องและช่วยทำให้เด็กๆเกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังปลูกฝังภูมิปัญญาของท้องถิ่นไปได้ในเวลาเดียวกัน รวมไปถึงสามารถสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมเข้าไปได้อีกด้วย

ตัวอย่างกลอนลำตัด ที่แต่งขึ้นสำหรับใช้ในการเรียนการสอนเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดี ในรายวิชาสังคม

ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยคณะหวังเต๊ะ

(ลูกคู่) รวมพลคนไทยสามัคคีกันไว้เอาดวงใจร้อยเรียง จะอยู่เหนือกลางอีสานหรือใต้จะอยู่ภาคไหนเอาดวงใจร้อยเรียง

(๑) สวัสดิ์มีชัยพี่น้องไทยทั่วหน้า

ขอกราบกำวันทาต่อท่านที่มามองเมียง

ขอให้กระแสน้ำนี้ไปถึงพี่น้อง

ทั้งฉิ่งฉับกรับกลองมารับร้องรายเรียง

คือบทนำลำตัดที่เด่นชัดในอักษร

ทั้งที ฆะ ระ สะเป็นศิลปะทางเสียง

ให้เด็ก ๆ ได้ให้ผู้ใหญ่เห็นค่า

ไม่มีคำหยาบช้าเราใช้ภาษาหลักเสียง

ไม่มีหยาบไม่มีคายเป็นลวดลายลีลา

เราไม่ใช่วาจาและที่ทำทางเสียง

ฟังดูจะเก่าคร่ำคร่าและดูล้ำสมัย

แต่นี่คือศิลป์บนถิ่นไทยที่กำลังใกล้จะสิ้นเสียง

ขอฝากน้ำถ้อยอันน้อยนิดไว้คอยสะกิดท่านว่า

สิ่งเล็กน้อยก็มีค่าควรรักษาไว้อย่าบ้ายเบี่ยง

อย่างสิ่งใหญ่เช่นไตรรงค์เราควรให้คงโบกสะบัด

แสดงถึงไทยอย่างเด่นชัดเป็นสมบัติที่คู่เคียง

(๒) อย่างสิ่งใหญ่เช่นไตรรงค์เราควรให้คงโบกสะบัด แสดงถึงไทยอย่างเด่นชัดเป็นสมบัติที่คู่เคียง

ประเทศชาติต้องมาก่อนเป็นคำสอนที่นานมา

ชาติ ศาสน์ กษัตรา เราควรรักษาด้วยความเที่ยง

ชาวไทยทั้งหลายทั้งมวลเราก็ควรรู้ดี

ควรสมานสามัคคีอย่าได้มีเอนเอียง

ไม่เอนเอียงเคียงสะดวงไม่ถือพวกถือพ้อง

ต้องรักใคร่ปรองดองอย่าได้ต้องพุ่มเอียง

ร่วมรักใคร่ปรองดองเหมือนพี่น้องคลานตาม

ไม่ฟุ้งเพื่อเท่อท่าไม่ก่อกรรมทำเสียด

รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย รู้จักให้ รู้จักพอ

จำคำพ่อไว้หนอให้ รู้พอ รู้เพียง

(๓) รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย รู้จักให้ รู้จักพอ

จำคำพ่อไว้หนอให้ รู้พอ รู้เพียง

รู้จักเพียง รู้จักพอคือคำพ่อสอนไว้

รู้จักกิน รู้จักใช้ รู้เก็บไว้เป็นเสบียง

ถ้าทุกคนทำตามเท่านั้นแหละหนอจะเป็นสุข

ไม่มีจนไม่มีจุกมีแต่สุขอยู่คู่เคียง

รวบรวมกลุ่มกันจัดการดำเนินงานเห็นผล

หนึ่งเสียงเพียงแค่นับถ้าหลายคนก็หลายเสียง

สามัคคี เสียสละและอภัยยังใช้ได้ตลอดมา

อิสลาม พุทธ คริสต์ทุกศาสนาต้องรวมกันมาอย่างพร้อมเพรียง

ให้ไทยแลนด์เป็นแดนสุขเหมือนทุกยุคที่ผ่าน

ต้องรวมกันหันหน้าร่วมปรึกษากันส่งเสียง

ร่วมกันปรึกษาหารือ

เพราะเราคือคนไทย

อย่าให้ความคิดต่างมากีดขวางทางไว้

จงร่วมมือรวมใจแล้วเดินกันไปอย่างพร้อมเพรียง

ลำตัด...กับการสร้างสรรค์

อุ้นเรื่อน ยมเยี่ยม (สัมภาษณ์. 2559) กล่าวว่า ปัจจุบันงานลำตัดก็ลดน้อยลงทุกวัน อาจด้วยการที่ความนิยมลดลงไป คนรุ่นใหม่ๆก็ไม่ค่อยรู้จักการแสดงลำตัด นักแสดงก็อายุมากขึ้นไปเรื่อย ความน่าสนใจก็ยิ่งไม่มี แต่หากลำตัดสามารถพัฒนาเอาความสมัยใหม่เข้ามา มีรูปแบบการแสดงที่แปลกใหม่ มีร้องกลอนโต้ตอบระหว่างชายหญิง ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม มาใช้ในการแสดงนั้น ส่วนตัวคิดว่าการแสดงลำตัดก็น่าจะสร้างความชื่นชอบและสนใจให้กับผู้คนทั่วไปไม่น้อย

จินตนา กล้ายประยงค์ (สัมภาษณ์. 2559) กล่าวว่า ลำตัด เคยได้รับความนิยมมากในยุคก่อนๆ แต่ในปัจจุบันนับว่าอัตราความนิยมลดน้อยลงมาก แต่ตนเองก็ยังคงรัก ศรัทธาในอาชีพการแสดงลำตัดอยู่ แต่มีความเห็นว่าการแสดงลำตัดนั้นในปัจจุบันต้องมีการพัฒนา หยิบเอาความเป็นสังคมสมัยใหม่ในทุกวันนี้เข้ามาในการแสดงลำตัด เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มคนที่มารับชมให้เกิดความประทับใจได้ หากยังคงแสดงแบบเดิม แน่แน่นอนว่าย่อมไม่สอดคล้องกับลักษณะความนิยมของคนในสมัยใหม่อย่างแน่นอน ดังนั้นควรหยิบเรื่องราว ความนิยมในสมัยใหม่เข้ามาในการแสดงเพื่อดึงดูดความสนใจ หรือมีการพัฒนาสร้างสรรค์รูปแบบการแสดงที่มีมากมายหลากหลายยิ่งขึ้น โดยไม่ทำลายจารีตเดิมของลำตัด

ขวัญตา เกิดฉาย (สัมภาษณ์. 2559) กล่าวว่า ลำตัดเป็นการแสดงที่ก่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน จากอดีตจนถึงปัจจุบัน แต่ด้วยความนิยมนั้นลดน้อยลง เวลาตนเองขึ้นแสดงลำตัดนั้น ตนเองจะมีรูปแบบการร้อง การแสดงที่ต่างไปจากอดีตด้วยต้องการสร้างความประทับใจให้กับคนรุ่นใหม่ๆบ้าง จึงสอดแทรกบทลำนานา ลีลาการแสดงใหม่ๆขึ้น มีการแต่งบทร้อง และต้นเพลงตามเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ที่เชื่อมโยงกับเรื่องราวในสังคมใหม่ๆ ในการแสดงแต่ละครั้งด้วย การจัดทำบทกลอนที่ใช้ในการแสดงที่เข้ากับเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นสังคมไทย ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งในการที่สร้างความสนใจให้กับผู้คนทั่วไป อีกทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปได้รู้จักการแสดงลำตัด

ตัวอย่างกลอนลำตัด ที่แต่งขึ้นสำหรับใช้ในการน้อมรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ โดยคณะหวังเดชะ

(ลูกคู่) กราบพระบาทลามาหาราช	ผู้ทรงเป็นปราชญ์ของทุกศาสตร์สืบมา
เจ็ดสิบปีที่ครองรัฐ	องค์ภูมิพลจอมกษัตริย์ทรงเป็นนักพัฒนา
ข้าพระพุทธเจ้าเหล่าศิลปินในท้องถิ่นเมืองไทย	ขอถ่อมกราบไว้อาลัยด้วยหัวใจที่โหยหา
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช	ผู้ปกเกล้าปกเกศคุ้มครองประเทศไทยมา
พระองค์เสด็จสวรรคต คนไทยสลดท้าวธานี	น้ำตาไหลนองทุกท้องถิ่น แสบแดดดินสิ้นชีวา
ต่างโหยหาร่ำไห้ ประหนึ่งใจเจียนจะขาด	เหมือนดังสายฟ้าฟาดลงมาบาดในอุรา
เจ็ดสิบปีที่พ่อปกป้อง คุ้มครองประเทศไทย	เฝ้าคั่นคิดวินิจฉัย ด้วยหวังโยชวาประชา

พสกนิกรร้อนรนพระองค์เหมือนหยาดฝนชะโลมใจ
 ทรงครองแผ่นดินโดยธรรมขอน้อมนำเอามากล่าว
 ไทยพุทธคริสต์อิสลามต่างซึ่งในความการุณ
 ทรงห่วงใยทวยราษฎร์ที่ยังขาดแร้นแค้น
 ศรีธาพระองค์ท่านที่ทรงบากบั้นพระวรกาย
 ไม่ถือพระองค์ทรงเยี่ยงถึงเรือนถึงชาน
 ให้วิชาหาทางให้ก้าวอย่างพินวิฤติ
 ยิ่งเมืองไทยเมืองเกษตรด้วยสายพระเนตรที่ยาวไกล
 มีมากมายหลายโครงการพระองค์ท่านวินิจฉัย
 โครงการฝนหลวงท่วงราษฎร์ จะขาดน้ำ
 ทำนุบำรุงพงไพรให้ยืนนาน
 เพื่อถิ่นไทยร่มเย็นและเป็นสุข
 หาผู้ใดเทียมเทียบเท่า พระเจ้าอยู่หัว
 นับจากนี้ไม่ว่าจะมีกี่ภพชาติ
 จะจดจำคำสอนของพ่อไม่ทอดทิ้ง
 จะรักชาติยิ่งขนิม จนวนายปราณ
 จะคิดดีทำดีมีเอื้อเพื่อ
 จะช่วยเหลือเกื้อกูลให้พูนผล
 จะรักใคร่ปรองดองเหมือนน้องพี่
 จะไม่คดโกงโกงจะตงฉิน
 จะใจซื่อมือสะอาดไม่รับสินบาทคาดสินบน
 จะน้อมนำทำต่อในสิ่งที่พ่อได้สอนไว้

ลำตัด...กับการบำบัด

ศรีนวล ขำอาจ (สัมภาษณ์. 2559) กล่าวว่า ลำตัดนอกเหนือจากการแสดงเพื่อก่อให้เกิดความบันเทิงแล้วนั้น
 ลำตัดยังสามารถเป็นเครื่องช่วยบำบัดจิตใจ และอารมณ์ของมนุษย์ได้ ตนเองเคยเข้าไปสอนลำตัดให้กับผู้ต้องขัง ใน
 เรือนจำกลางบางขวาง ซึ่งผู้ต้องขังนั้นล้วนแล้วแต่มีสภาพจิตใจที่ไม่ดีนัก ห่อเหี่ยว บางคนมีอารมณ์ที่ฉุนเฉียว และตัด
 ตัวเองออกจากสังคมไม่พูดคุยกับใคร เมื่อตนเองและคณะเข้าไปสอน ไปคลุกคลีอยู่ระยะหนึ่ง สอนลำตัดให้กับศิษย์
 กลุ่มนี้ สิ่งที่ตนได้รับคือความปลื้มปิติที่บรรดาผู้ต้องขังมีสภาพจิตใจที่ดีขึ้น ยิ้มได้มากขึ้นบ่อยขึ้นจากครั้งแรกที่พบกัน

โครงการประชุมวิชาการระดับชาติ: ศิลปกรรมวิชาการ ครั้งที่ 2: ศิลปะ 4.0: ศิลปะเพื่อการสร้างสรรค์และศิลปะเพื่อการศึกษา

ที่เหนียวร้อนได้ผ่อนคลายมีกำลังใจจะฟันฝ่า
 องค์ภูมิพลล้นเกล้าของปวงเหล่าชาวประชา
 สำนึกในพระมหากษัตริย์คุณทรงเกื้อหนุนทุกศสนา
 เสด็จเยี่ยมเยือนทั่วแดนพวกเราแสนศรีธา
 ถึงเหนื่อยหนักสักเท่าไรเพื่อแดนไทยได้พัฒนา
 ท่านบั้นบุกทุกหมู่บ้านเพื่อพระราชทานวิชา
 ปัญหาของไทยทั่วทิศท่านทรงพิจารณา
 ฝ่าหาทางแก้ไขเพื่อเกษตรกรรมไทยได้พัฒนา
 สัมฤทธิ์ผลให้ชนชาวไทยนำไปใช้ให้เกิดค่า
 เกษตรกรรม สำคัญ เรื่องน้ำท่า
 เป็นต้นน้ำลำธาร อันมีค่า
 ปัดเป่าทุกข์ให้ทวยไทยได้หรรษา
 ขอถวายตัวตั้งสัตย์ ปฏิญา
 จะขอเป็นข้ารองพระบาทพระราชา
 จากวันนี้จนวันตายให้สัตย์
 จะสืบสานคำสอนแต่ก่อนมา
 จะช่วยเหลือพี่น้องไทยในแหล่งหล้า
 ให้สมกับเป็นประชาชนของพระราชา
 จะสามัคคียึดมั่นกตัญญูตา
 ขอแทนคุณแผ่นดินที่เกิดมา
 จะเป็นคนเต็มคนไม่อ้อฉลชั่วช้า
 ขอกราบพระบาทลาด้วยอาลัยลูกขอถวายสัจจา

คนที่ไม่เคยพูดคุยกัน ก็มีการพูดคุยกันมากขึ้น และช่วยพัฒนาอารมณ์ของผู้ต้องขังให้มีอารมณ์ที่ดีขึ้น เกิดสุนทรียมากขึ้น ซึ่งถือได้ว่าลำตัดมีส่วนช่วยในการพัฒนาอารมณ์และจิตใจของผู้ต้องขังนั้นได้ แสดงให้เห็นว่าลำตัด เป็นภูมิปัญญาที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์เราได้

นิรามัย นิมา (สัมภาษณ์. 2559) กล่าวว่า ลำตัดถือเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่มีกลุ่มคนเพียงไม่กี่คนให้ความสนใจ แต่สิ่งที่ตนเองต้องการให้ศิลปะการแสดงลำตัดนั้น ได้เข้าไปปลูกฝังในตัวของเขาหรือชุมชน โดยตนเองสามารถจัดทำเป็นศูนย์การเรียนรู้ หรือเป็นครูภูมิปัญญา ถ่ายทอดความรู้ให้เด็ก ๆ ได้โดยตนเองนั้นเล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาที่มีส่วนช่วยในการปลูกฝังผู้เรียน และให้ความรู้เกี่ยวกับลำตัดเข้าไปได้ เพราะลำตัดเป็นการแสดงที่ใช้ทั้งสติปัญญา ใช้ไหวพริบ และการจดจำ สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ และเป็นสื่อในการช่วยสอนให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องบางเรื่องได้ง่ายขึ้นอีกด้วย ตนเองนั้นมีลูกชายที่มีความผิดปกติทางสมอง ตนจึงเลือกใช้ศิลปะวิทยาทาด้าน ลำตัดเข้ามาเยียวยา และฟื้นฟู ผลที่เกิดกับตัวลูกชายนั้นคือ การมีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านอารมณ์ สติปัญญา และด้านสังคม ลูกชายเป็นเด็กที่อารมณ์ดี และเริ่มเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้มากยิ่งขึ้น ผนวกกับการปรึกษาและพบแพทย์อย่างเป็นทางการ ซึ่งการสอนส่วนใหญ่ จะนำลำตัดเป็นสื่อกลางในการสื่อสาร

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการที่จะให้ลำตัดดำรงอยู่ในสังคมสมัยใหม่ได้นั้นจะต้องสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ของการแสดงลำตัดให้กับเยาวชน และบุคคลที่ยังคงความสนใจอยู่ การนำลำตัดเข้ามาเป็นส่วนช่วยพัฒนา หรือบำบัดผู้ป่วยต่างๆ ด้วยลำตัดเป็นศิลปะแห่งการร้องรำ ปฏิบัติได้ง่าย และไม่ยากในการเรียนรู้ หรือฝึกหัด เป็นการแสดงที่ก่อให้เกิดสุนทรียะ ช่วยพัฒนากาย อารมณ์ได้และสิ่งสำคัญที่จะให้ลำตัดยังคงอยู่ในสังคมสมัยใหม่ได้คือการพัฒนา ให้มีวิธีการแสดงรูปแบบ หรือบทกลอนที่มุ่งนำเสนอเรื่องราวของกระแสสังคมในปัจจุบัน อย่างการนำลำตัดมาเป็นวิธีการสอนผู้เรียน สร้างความตระหนักรู้ในเรื่องของ การดำรงตนอยู่ในสังคมร่วมกัน อันเป็นพลเมืองที่สำคัญในชาติ และเยาวชนควรรู้และนำไปปฏิบัติ

กล่าวโดยสรุปคือ สถาบันการศึกษา หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรสอดแทรกองค์ความรู้ต่างๆ ของลำตัดไว้ในบทเรียน อีกทั้งควรหยิบเอาประเด็นต่างๆ ในสังคมมาเป็นเรื่องราวที่ใช้ในการแสดง เพื่อการเข้าถึงกลุ่มผู้ชมได้ง่าย และสร้างความน่าสนใจ เพื่อจะได้เห็นความสำคัญ บทบาท และรูปแบบลำตัดที่มีความสัมพันธ์ต่อวัฒนธรรมไทย ตั้งแต่ในอดีตมีการอนุรักษ์คงอยู่ในปัจจุบัน และยังเป็นการสืบทอดในสังคม วัฒนธรรม และประเทศชาติ เป็นองค์ความรู้ในการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องความสำคัญและบทบาทชัดเจนของลำตัดในวัฒนธรรมไทย รวมทั้งเป็นแนวทางหนึ่ง ที่จะทำให้เกิดความเข้าใจในประโยชน์ของลำตัด ที่รับใช้สังคมไทยมาตั้งแต่ครั้งอดีตกาล ทั้งเป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรมไทย ที่บ่งบอกถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ ภูมิปัญญาของคนโบราณ ที่ควรค่าอย่างยิ่งในการศึกษาค้นคว้า และเป็นการช่วยพัฒนาองค์ความรู้ในสาขาศิลปะการแสดง และภูมิปัญญาโดยตรง ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์ความเป็นชาติ ถือเป็นรากฐานความมั่นคงของชาติก็ว่าได้ และยังเป็นสิ่งที่แสดงถึงเกียรติภูมิและความภาคภูมิใจของคนในชาติอีกด้วย ชาติที่มีวัฒนธรรมอันดีงามสืบทอดมายาวนานนั้นจึงมีศิลปวัฒนธรรมอัน

มากมายที่ต้องอนุรักษ์และสืบทอดให้คงความเป็นมรดกคู่ชาติสืบไป วัฒนธรรมจึงถือเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ที่ถูกกำหนดขึ้นในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านจิตรกรรม สถาปัตยกรรม ความคิด ความเชื่อ ที่แสดงถึงความเจริญงอกงามของชาติ ปราภฏเป็นภาษา ศิลปะ ความเชื่อถือ ระเบียบ ประเพณี ความก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีงามของประชาชน ลักษณะอีกประการหนึ่งของวัฒนธรรมคือ เป็นการสั่งสมความคิด ความเชื่อ วิธีการ จากสังคมรุ่นก่อนๆ มีการเรียนรู้ และสามารถถ่ายทอดไปยังรุ่นๆต่อไปได้ แต่วัฒนธรรมต่าง ๆ นั้นย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยของประเทศชาติ การพัฒนาการแสดงลำตัด และการนำลำตัดเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ถือเป็นการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม การแสดงลำตัด ให้คงอยู่สืบทอดเกิดการอนุรักษ์ที่ยั่งยืนสืบไป

ดังนั้น ลำตัดถือเป็นวัฒนธรรมที่มากด้วยคุณค่า ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าในทางเศรษฐกิจของประเทศได้ ด้วยวัฒนธรรมไทย อันถือเป็นกลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย ในการนำพาประเทศเดินหน้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 และหนึ่งในมิติทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจก็คือ การแสดงพื้นบ้าน ซึ่งในปัจจุบัน ผู้คนมักให้ความสนใจในศิลปวิทยาที่เป็นภูมิปัญญาของพื้นบ้าน โดยมุ่งอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมและพัฒนาต่อยอดให้เหมาะสมกับยุคสมัยใหม่ช่วยสร้างรายได้และภาพลักษณ์ที่ดีแก่ประเทศ การสืบทอดการแสดงลำตัดและการพัฒนา จึงเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อการพัฒนาคนและสังคมไทยอยู่หลายประการคือ ทำให้มองเห็นวิถีความเป็นไทย ความคิดสร้างสรรค์ ทั้งด้านศาสนา สังคม วัฒนธรรม การปกครอง ที่สั่งสมสืบทอดกันมา ทำให้คนไทยเป็นผู้มีความรับผิดชอบ รู้จักรักษาระเบียบวินัย มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รู้จักพัฒนาตนเอง ซึ่งเป็นการเสริมสร้างในการปลูกจิตสำนึกที่ดีงาม เหมาะสมกับสภาพของสังคมไทย ทำให้คนไทยทั้งชุมชนเมืองและชุมชนชนบท เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ ส่งเสริมขนบธรรมเนียมที่ดีงาม และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนา บำบัดและฟื้นฟูบุคคลที่มีปัญหาทางด้านสติปัญญา และอารมณ์ได้อีกด้วย จากประโยชน์และความสำคัญของลำตัดนี้ถือเป็นอีกหนึ่งบทบาทสำคัญในการสร้างวัฒนธรรม 4.0 ให้แก่คนในสังคม ในมิติของศิลปะและวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ (Art & Science of Living) การเรียนรู้ (Art & Science of Learning) และการทำงาน (Art & Science of Working)

6. บรรณานุกรม

ขวัญจิต ศรีประจันต์. สัมภาษณ์, ตุลาคม 2559. โดย ภาณุรัชต์ บุญสง ที่ บริษัท MD มีเดีย กรุงเทพฯ.

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2541). *ลักษณะไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

จินตนา กล้ายประยงค์. สัมภาษณ์, ตุลาคม 2559. โดย ภาณุรัชต์ บุญสง ที่ คณะลำตัดหวังเต๊ะ ปทุมธานี.

ธนู บุญยรัตพันธ์. สัมภาษณ์, ตุลาคม 2559. โดย ภาณุรัชต์ บุญสง ที่ คณะลำตัดหวังเต๊ะ ปทุมธานี.

นิคม มุสิกคามะ. (2545). *วัฒนธรรม: บทบาทใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

- นิรามัย นิมา. สัมภาษณ์, ตุลาคม 2559. โดย ภาณุรัชต์ บุญส่ง ที่ คณะลำดับตหังเต๊ะ ปทุมธานี.
- ปรีชา ช้างขวัญยืน. (2549, กันยายน). *การจัดการวัฒนธรรม อนุรักษ์กับการพัฒนา*. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการการคิดใน/นอกกรอบ, สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ศูนย์การค้าเซ็นทรัล พลาซา.
- พัชรี วิมลศิลป์. สัมภาษณ์, ตุลาคม 2559. โดย ภาณุรัชต์ บุญส่ง ที่ โรงเรียน ปทุมธานี.
- เรณู โกศินานนท์. (2540). *การแสดงพื้นบ้านภาคกลาง*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- ศรีนวล ขำอาจ. สัมภาษณ์, ตุลาคม 2559. โดย ภาณุรัชต์ บุญส่ง ที่ คณะลำดับตหังเต๊ะ ปทุมธานี.
- สยามดนตรีไทย. (2560). *เครื่องดนตรีไทย ประเภทเครื่องดี*. สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2560. จาก www.siamdontrithai.com/catalog.php?idp=918.
- สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์. (2559). *ประเทศไทย 4.0 สร้างเศรษฐกิจใหม่*. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2559. จาก www.thainews.prd.go.th/Thailand4.0/neweconomics.
- สุกัญญา ภัทรราชย์. (2540). *เพลงปฏิพาทย์ เพลงปฏิพาทย์ในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุমানราชชน, พระยา. (2515). *วัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: บรรณาการ.
- อุ้นเรื่อน ยมเยี่ยม. สัมภาษณ์, ตุลาคม 2559. โดย ภาณุรัชต์ บุญส่ง ที่ คณะลำดับตหังเต๊ะ ปทุมธานี.
- เอนก นาวิกมูล. (2532). *คนเพลงและเพลงพื้นบ้านภาคกลาง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.